

Міністерство освіти і науки України

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Навчально-науковий центр «Школа журналістики»

Кафедра журналістики

Силабус навчальної дисципліни

ДОКУМЕНТАЛІСТИКА

Спеціальність 061 «Журналістика»

Розробник

Левченко Л.О.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни
Найменування дисципліни	Документалістика
Галузь знань	06 Журналістика
Спеціальність	061 Журналістика
Спеціалізація (якщо є)	-
Освітня програма	Журналістика
Рівень вищої освіти	Магістр
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс навчання	V
Навчальний рік	2020-2021
Номери семестрів	10
Загальна кількість кредитів ЄКТС /годин	3 кредити / 90 годин
Структура курсу:	
- лекції	
- семінарські заняття (півгрупові)	30
- годин самостійної роботи студенті	60
Відсоток аудиторного навантаження	33%
Мова викладання	українська
Форма проміжного контролю (якщо ж)	-
Форма підсумкового контролю	залік

1. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: ознайомлення студентів з документалістикою: кіно, радіо, прозою, фото; з історією документального кінематографу, основами виробництва документальних фільмів (телепрограм).

Завдання:

- ознайомити із специфікою документалістики: кіно, радіо, прозою, фото;
- ознайомити із історією документального кінематографу як неігрового кіно, жанрами non-fiction кіно;
- навчити вирізняти спільне та відмінне в документальних жанрах;
- ознайомити із специфікою екранної документалістики та теледокументалістики;
- розвинути вміння використовувати базові прийоми режисури в документальних фільмах / телепрограмах;
- виробити вміння побудови драматургії у документальному фільмі / телепрограмі.

Передумови вивчення дисципліни.

Для засвоєння дисципліни студенти мають використовувати знання та вміння отримані під час освоєння першого рівня вищої освіти (бакалаврський) та бути ознайомленими із особливостями журналістського фаху, принципами організації медіа та комунікації, основними етапами проведення наукового дослідження.

Очікуванні результати навчання.

Дисципліна має формувати вміння створювати документальну продукцію (кіно, радіо, проза, фотографія), зокрема д документальні фільми та телевізійні передачі, використовуючи базові прийоми режисури, побудови драматургії у документальному фільмі та програмі.

У результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- специфіку документалістики: кіно, радіо, прози, фото;
- історію документального кінематографу, жанри non-fiction кіно;
- спільне та відмінне в документальних жанрах;
- базові прийоми режисури, побудови драматургії в документальному фільмі;

має вміти:

- застосовувати набуті знання для створення медіапродукту;
- аналізувати історичні процеси минулого і сьогодення документалістики: кіно, радіо, прози, фото.

Програмні компетенції

Загальні компетенції:

- ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК6. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
ЗК7. Здатність до пошуку нестандартних підходів у розв'язанні професійних завдань.

Фахові компетентності:

- ФК2. Здатність до пошуку актуальних тем, цікавих героїв та створення якісного інформаційного продукту.
ФК5. Здатність самостійно визначатися із професійною спеціалізацією і працювати в конкретному сегменті журналістики (культурній, спортивній, політичній, соціальній тощо).
ФК6. Здатність бути критичним і самокритичним, здатність до постійного самовдосконалення.

Програмні результати навчання:

- ПРН7. Дотримання принципів і стандартів журналістики та журналістської етики.
ПРН11. Планувати та здійснювати ефективні медіадослідження.
ПРН12. Здійснювати комунікацію з колегами, планувати та виконувати самостійну і командну роботу.

2. Програма навчальної дисципліни

	Теми	Практичні (семінарські, лабораторні, півгрупові)	Самостійна робота
1	Специфіка документалістики: кіно, радіо, проза, фото.	2	7
2	Документальна проза.	2	7
3	Документальна фотографія. Радіо документалістика.	2	7
4	Документальне кіно. Коротка історія неігрового документального кіно.	4	7
5	Типи документальних фільмів та структура документального кіно. Теледокументалістика.	4	7
6	Основи створення відеообразу в документальному фільмі.	4	8
7	Базові прийоми режисури, побудови драматургії в документальному фільмі.	6	8
8	Основні технічні етапи виробництва документального відео-продукту	6	7
	Всього:	30	60

3. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій – не передбачено

4.2. План півгрупових занять

№	Тема заняття / план
1.	Тема 1. Специфіка документалістики: кіно, радіо, проза, фото. 1. Документальне та художнє зображення реальності. 2. Специфіка жанрів документалістики. Завдання. 1. Кожне питання передбачає звернення до прикладів документалістики, з'ясування її рис на основі аналізу конкретних творів. 2. Аудиторний перегляд й обговорення кращих зразків документалістики.

2.	Тема 2. Документальна проза (нефікційна проза, література факту). 1. Дотичність документальної прози до журналістики. 2. Епістолярій: основні риси, зарубіжні та національні зразки. Щоденник та щоденникові записи. 3. Мемуаристика: основні риси, зарубіжні та національні зразки 4. Есеїстика: основні риси, зарубіжні та національні зразки. Завдання. 1. Кожне питання передбачає звернення до прикладів документалістики, з'ясування її рис на основі аналізу конкретних творів. 2. Аудиторний перегляд й обговорення кращих зразків документалістики.
3.	Тема 3. Документальна фотографія. Радіо документалістика. 1. Види композицій. Жанри фотографії. 2. Інформативна складова фотографії. 3. Документальна фотографія. 4. Документалістика у радіоформаті. Завдання. 1. Кожне питання передбачає звернення до прикладів документалістики, з'ясування її рис на основі аналізу конкретних творів. 2. Аудиторний перегляд й обговорення документальних фотографій. 3. Студент створює підбірку документальних фотографій. Під час пари проходить перегляд зробленого завдання. Іде обговорення.
4.	Тема 4-5. Документальне кіно. Коротка історія неігрового документального кіно. 1. Перші документальні зйомки. 2. Творчість Дзиги Вертова. 3. Розвиток документалістики 1920-40-х років. документальне кіно як засіб пропаганди в добу тоталітаризму. Документальні фільми кінця 1980-х рр. 4. Документальне кіно незалежної України: сучасний стан. Завдання. 1. Кожне питання передбачає звернення до прикладів документалістики, з'ясування її рис на основі аналізу конкретних творів. 2. Аудиторний перегляд й обговорення кращих фільмів
5.	Тема 6-7. Типи документальних фільмів та структура документального кіно. 1. Спільне та відмінне в документальних жанрах (бесіда, монолог, інтерв'ю). 2. Документальний фільм-портрет. 3. Документальний фільм-спостереження. Завдання. 1. Кожне питання передбачає звернення до прикладів документалістики, з'ясування її рис на основі аналізу конкретних творів. 2. Аудиторний перегляд й обговорення кращих фільмів
6.	Тема 8-9. Основи створення відеообразу в документальному фільмі. 1. Природа відеообразу й психологічні особливості його естетичного сприймання. 2. Механізми створення відеообразу. 3. Художньо-образні засоби. Технології створення образу. Завдання. 1. Кожне питання передбачає звернення до прикладів документалістики, з'ясування її рис на основі аналізу конкретних творів. 2. Студент знімає документальний сюжет на вільну тему. Під час пари проходить перегляд зробленого завдання. Іде обговорення.
7.	Тема 10-11. Базові прийоми режисури, побудови драматургії в документальному фільмі. 1. Особливості написання режисерського сценарію документального фільму: масштабність, епізоди, логіка, головні засоби виразності. 2. Тема та ідея як кістяк екранної дії. 3. Містки та логіка епізодної дії. 4. Створення екранного видовища. 5. Зображально-виразні засоби (повна палітра). Монтажні переходи та екранна драматургія. Завдання. Зробити аналіз документального фільму «Ярослав Мудрий» з циклу «Великі українці» та «Оскар

	Уайльд» (серія «Генії та злодії») з точки зору атмосфери, темпо-ритм, метафори, лейтмотивність. Визначити ідею, сценарний хід, втілення задуму за допомогою засобів режисури. Монтажні переходи та побудова епізодна. Скласти режисерське кадрування кульмінаційного епізоду. Проаналізувати режисерські засоби виразності (письмово).
8.	Тема 12. Основні технічні етапи виробництва документального відео-продукту. 1. Сценарій: від ідеї до робочого документа. 2. Джерела документів в роботі документаліста. 3. Етика роботи з документами і героями під час знімання документального проекту. 4. Основні принципи підбору планів та кодування прихованих смислів за допомогою візуального ряду. 5. Основні моменти і вимоги до технічного завдання для учасників команди: постановка завдання операторам і режисеру, постановка завдання монтажерам. 6. Життєвий цикл документального продукту: підготовка, створення, трансляція, фестивальний шлях. Завдання. Кожне питання передбачає звернення до прикладів документалістики, аналіз конкретних творів.
9.	Тема 13. Основні технічні етапи виробництва документального відео-продукту Документальна зйомка. Студент пише сценарій документального сюжету на вільну тему (письмово) Під час пари проходить перегляд зробленого завдання. Іде обговорення.
10	Тема 14. Основні технічні етапи виробництва документального відео-продукту Документальна зйомка. Студент знімає документальний сюжет на вільну тему. Під час пари проходить перегляд зробленого завдання. Іде обговорення.

4.3. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота з навчальної дисципліни «Документалістика» передбачає підготовку та виконання письмових завдань до практичних занять. Окремо бали виставляються за такі види самостійної роботи:

1. Створити підбірку документальних фотографій на вільну тему (10 фотографій).
2. Зробити аналіз документального фільму «Ярослав Мудрий» з циклу «Великі українці» та «Оскар Уайльд» (серія «Генії та злодії») з точки зору атмосфери, темпо-ритм, метафори, лейтмотивність. Визначити ідею, сценарний хід, втілення задуму за допомогою засобів режисури. Монтажні переходи та побудова епізодна. Скласти режисерське кадрування кульмінаційного епізоду. Проаналізувати режисерські засоби виразності.
3. Написати сценарій документальний сюжет на вільну тему. Тема роботи обирається й формулюється студентом самостійно у межах матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.
4. Зняти документальний сюжет на вільну тему. Тема роботи обирається й формулюється студентом самостійно у межах матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Навчальні посібники, Інтернет-ресурси, ЗМІ технічні засоби навчання, зокрема:

1). Відеокамера «Panasonic» AG-AC90EN – 2.

Комплект студійного світла Falcon – 4.

Відеокамера Canon Legna HFM 406 – 1.

Фотоапарат NIKOND5300 AF-P 18-55 Non-VRKIT – 1.

Цифр.відеокамера CanonLegriaHFG26 (у комплекті зі штативом та кофром) – 2.

Комп'ютер Core-i5-6600/Asus – 1.

Мікшерний пульт MIX 12 – 1.

Мікшерний аудіопульт Yamaha – 1.

Радіосистема Sennheiser – 2.

Телевізор Toshiba –1.

Комплект накамерного світла Fotodiox Pro – 1.

Мікрофон Sennheiser – 2.

Мікрофон петличний – 4.

Мікрофон стійка настійна K&M – 2.

Наушники Philips –1.

Стійка «ворота» Arsenal – 1.

Фон з тканини(зелений) – 2.

Цифрова фотокамера дзеркальна Nikon – 1.

Радіосистема Audio-technica 1 од. Штатив Denro – 2.

Спалах Nikon – 1.

2) Ліцензовані програми для монтажу – Adobe Premiere Pro, і з нею у пакеті (Adobe Audition, Photoshop, After Effects)

5. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль з навчальної дисципліни «Документалістика» проводиться у формі заліку, оцінка виставляється за підсумком семестрових балів та усних відповідей студентів.

До заліку із навчальної дисципліни «Документалістика» студенти повинні підготувати документальний сюжет на обрану тему, зокрема обрати релевантні засоби розкриття теми сюжету, підібрати спікерів і подати інформацію згідно стандартів журналістики та відповідно до вимог побудови документального сюжету.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Підготовка та виступи на практичних заняттях.	45 балів (15x3 бали)
2	Самостійна робота	25
3	Залік	30
	Всього	100

Критерії оцінювання завдань для досягнення максимальної кількості балів

1. Підготовка до практичного заняття може бути оцінена максимально в 3 бали. Студент має брати активну участь в обговоренні питань, уміти ставити коректні запитання, робити висновки й узагальнення якісною українською мовою.
2. Виконання окремої самостійної роботи (4 роботи) оцінюється в 6,25 балів. Письмові роботи обсягом 2–3 сторінки (інтервал 1,5, кегль – 14, шрифт – Times New Roman) надаються в електронному вигляді через систему Moodle до 23.00 зазначеної на платформі дати.

Критерії оцінки:

- самостійність мислення,
- аргументованість тез,
- використання фактичного матеріалу,
- логічність викладу думок та розуміння матеріалу,
- своєчасність подання роботи.

Під час підготовки телесюжету студент самостійно обирає і формулює тему сюжету в межах матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисциплін. Обрана тема сюжету має бути повністю розкрита за допомогою аудіовізуальних засобів і згідно зі стандартами журналістики.

Документальні фотографії (10) студент має надати в електронному вигляді через систему Moodle до 23.00 зазначеної на платформі дати.

3. Залік із навчальної дисципліни «Документалістика» проводиться в формі перегляду та обговорення, аналізу документального сюжету, знятого студентом на вільну тему. Документальний сюжет (композиція, режисура, драматургія) оцінюється у 30 балів.
4. Відеосюжет на обрану тему передбачає монтаж сюжету, що виконується в комп'ютерній програмі Adobe Premiere Pro або MAGIX (Sony) Vegas Pro і становить відеоролик інформаційного характеру. Під час оцінки відеосюжету береться до уваги:
 - текст сюжету – 7,5 б.;
 - його відеоряд – 7,5 б.;
 - вибір спікерів і зміст інтерв'ю – 7,5 б.;
 - оформлення сценарного плану сюжету – 7,5 б.

7. Рекомендовані джерела інформації

7.1. Основні:

1. Буряк В. Д. Журналістська творчість як система образної комунікації : навч. посіб. Д., РВВДНУ, 2003. 60 с.
2. Бэдли Х. Техника документального кинофильма. Москва, Искусство, 1972. 240 с.
3. Десятник Г. О. Основи екранної документалістики : навч. посіб. Київ, 2016. 287 с.
4. Гридчина В.В. Журналістський фах : Фотожурналістика : Методичні рекомендації. Київ, Інститут журналістики, 2012. 60 с. URL : journalib.univ.kiev.ua/Method/photojournal.pdf
5. Лизанчук В.В. Основи радіожурналістики : підручник. Київ, Знання, 2006. 628 с.
6. Рабигер М. Режиссура документального кино : учеб. пособие. Москва, ИПКРТ. 96 с.
7. Галич О.А. Українська документалістика на зламі тисячоліть : специфіка, генеза, перспективи. Луганськ, Знання, 2001. 245 с.
8. Ширман Р. Н. Телевізійна режиссура. Майстер-клас. Київ, ЗАТ – Телерадіокур'єр, 2004. 448 с.

7.2. Додаткові:

1. Акім Галімов : «Стандарти документалістики залежать від совісті і власних меж» URL: <http://medialab.online/news/akim-galimov-standarty-dokumentalisty-ky-zalezhat-vid-sovisti-i-vlasny-h-mezh/>.
2. Беляев И. Спектакль документов : откровения телевидения. М., 2005. 352 с.
3. Вакурова Н. В. Типология современных жанров экранной продукции Ыурова, Л. И. Московкин. 1997. Режим доступа : http://evartist.narod.ru/text3/08.htm#з_08.
4. Вступ до сценарної майстерності : навч. посіб. / уклад.: М. О. Мироненко; Київ. міжнар. ун-т. – К., 2006. – 85 с.
5. Документальное кино [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.krugosvet.ru/enc/kultura_i_obrazovanie/teatr_i_kino/DOKUMENTALNOE_KINO.html?page=0,2.
6. Манскова Е. А. Современная российская теледокументалистика : дис. на соискание науч. степени канд. филол. наук : 10.01.10 / Манскова Елизавета Анатольевна. – Барнаул, 2011. – 161 с.
7. Наумова Л. М. Документалістика : Телевізійний вимір. МІСТ : Мистецтво, історія, сучасність, теорія. – 2009. – Вип. 6. – С. 247–254.
8. Подедворний Т. Сучасна українська теледокументалістика : головні виклики і завдання. *Вісник Львівського університету. Серія : Журналістика*. 2017. Вип. 42. С. 178–184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Jur_2017_42_26
9. Черняков Б. І. Поетика зображальної публіцистики як система засобів образу творення. *Вісник Київського ун-ту : Сер. журналістика*. Київ, 1995. Вип. 2. С. 117–128.
10. Шершньова К. С. Особливості розвитку документального кіно України у контексті жанрової специфіки мистецтва. *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого*. 2014. Вип. 15. С. 112–121. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkarogo_2014_15_17